

MODUŁ IV DLA NAUCZYCIELI MUZYKI I PLASTYKI

TIK NA ZAJĘCIACH PRZEDMIOTOWYCH

DOBRE PRAKTYKI

Małgorzata Ostrowska

1

Główne cele programu **Aktywna edukacja** to przygotowanie nauczycieli do stosowania TIK jako wsparcia uczenia się uczniów oraz wypracowanie dobrych praktyk wykorzystywania TIK i upowszechnianie ich. Twoim zadaniem jako koordynatora jest wsparcie w tym nauczycieli, z którymi współpracujesz. Nie oznacza to, że bierzesz odpowiedzialność za tworzenie dobrych praktyk TIK. Zachęcamy cię jednak do przekazywania nauczycielom materiałów i wiedzy wyniesionej z kursu oraz wymiany doświadczeń. Poprosimy cię również o zamieszczanie na platformie kursu przykładów dobrych praktyk, czyli materiałów opisujących ćwiczenia, zadania dla uczniów lub fragmenty lekcji, w których nowoczesna technologia została wykorzystana przez nauczyciela do wsparcia efektywnego uczenia się uczniów.

W module czwartym:

- **Poznasz różne modele wykorzystania TIK w pracy z uczniami.**
- **Dowiesz się, jakie kryteria powinna spełniać dobra praktyka wykorzystania TIK w nauczaniu.**
- **Poznasz przykłady narzędzi TIK, które możesz wykorzystać w nauczaniu przedmiotu zgodnego z twoją specjalizacją zawodową, oraz sposoby ich zastosowania.**
- **Pogłębisz swoje umiejętności przygotowania zajęć dydaktycznych i wychowawczych z wykorzystaniem TIK.**

Trudno dziś sobie wyobrazić sobie szkołę bez komputerów i internetu. Mimo to efektywne nauczanie z wykorzystaniem TIK nie jest zadaniem łatwym. Samo wprowadzenie komputerów do klas nie wystarczy, by podnieść wyniki uczniów. Posługiwanie się

narzędziami TIK podczas lekcji nie powinno stanowić głównego celu pracy nauczyciela. Należy raczej wypracować taką koncepcję stosowania technologii, aby wzbogaciły one kompetencje uczniów. Trzeba kierować się przy tym nadrzędnymi celami kształcenia zapisanymi w podstawie programowej oraz zawartymi w niej wymaganiami edukacyjnymi. Technologia informacyjna może skutecznie pomagać uczniom w ich spełnianiu, o ile dobór narzędzi będzie odpowiedni dla celów lekcji.

Nowoczesne podejście do TIK wymaga wprowadzenia zmian organizacyjnych w szkole, integracji programów nauczania oraz wdrożenia nowych metod posługiwania się pomocami naukowymi, jakimi stały się komputery. Konieczne jest też odpowiednie przygotowanie nauczycieli, a także staranne dobranie i opracowanie materiałów edukacyjnych. Bez współpracy, dzielenia się dobrymi praktykami oraz wzajemnego inspirowania się trudno będzie wprowadzić nawet najlepsze rozwiązania.

2

Różne modele wykorzystywania TIK w pracy z uczniami

Moduł czwarty jest poświęcony narzędziom TIK, które są pomocne w nauczaniu konkretnych przedmiotów. Pokażemy, w jaki sposób można je wykorzystać podczas lekcji. Narzędzia TIK mogą być z powodzeniem używane przez większość nauczycieli zarówno w szkole podstawowej, jak i na wyższych szczeblach edukacji – niezależnie od specjalizacji zawodowej. Przyjrzyjmy się bliżej kilku modelom wykorzystywania TIK w pracy nauczyciela z uczniami.

Model I

Nauczyciel wykorzystuje TIK do przygotowania materiałów do zajęć. Uczniowie są odbiorcami – pracują z materiałami, ale bez możliwości korzystania z TIK (nauczyciel z TIK + uczeń bez TIK).

Ten sposób pracy z TIK jest stosowany na co dzień przez dużą grupę nauczycieli. Komputer stał się urządzeniem, które w dużym stopniu wspomaga przygotowanie kart pracy, instrukcji, testów, prezentacji multimedialnych, animacji, filmów, zdjęć, nagrań, plansz, plakatów, gier edukacyjnych itp. Nauczyciel zazwyczaj pracuje nad materiałami w domu, a następnie albo drukuje gotowy materiał, albo prezentuje go w klasie jako pomoc dydaktyczną. Sam odpowiada za stworzenie materiału od etapu przygotowań aż do jego realizacji. Uczniowie

natomiast korzystają z gotowego produktu – słuchają, oglądają, czytają, piszą, liczą, wykonują czynności manualne, myślą. Mówiąc wprost: angażują się w aktywności, które można określić jako „uczenie się tradycyjnymi metodami”. Czy są one gorsze od technologii informacyjnej? Oczywiście, że nie. O tym decyduje przecież celowość zastosowania i skuteczność metody.

Model II

Uczeń pracuje z TIK samodzielnie lub w grupie w domu, aby przygotować się do lekcji. Pozostali uczniowie i nauczyciel są odbiorcami – korzystają z materiałów bez aktywnego używania TIK (nauczyciel bez TIK + uczeń z TIK).

Ten model pracy z TIK zakłada różnorodną aktywność ucznia, najczęściej w formie pracy domowej, rzadziej w postaci projektu edukacyjnego. Schemat działania jest następujący: uczeń na polecenie nauczyciela lub z własnej woli (a także zainspirowany przez kogoś) zobowiązuje się wykonać pewne zadanie (samodzielnie lub w grupie). Korzysta w domu lub w terenie z narzędzi TIK. Zadanie może przybierać różne formy i polegać na np.: gromadzeniu informacji, przygotowaniu prezentacji, doświadczenia, nakręceniu filmu, nagraniu dźwięku, opracowaniu wzajemnego nauczania czy gry edukacyjnej. Przygotowane materiały są następnie prezentowane w klasie innym uczniom oraz nauczycielowi. Uczeń, który pracuje nad ich przygotowaniem, uczy się aktywnie przez osobiste doświadczenie.

Model III

Nauczyciel przygotowuje całe zajęcia lub część, pomoce dydaktyczne, używając TIK. Uczniowie korzystają z TIK w czasie lekcji podczas pracy z materiałami (nauczyciel z TIK + uczeń z TIK w klasie).

W tym przypadku praca ucznia w klasie jest kontynuacją pracy nauczyciela z TIK. Nauczyciel koncentruje się głównie na tym, aby stworzyć dla ucznia przestrzeń do osiągnięcia założonych celów uczenia się. Po otrzymaniu materiałów (np. linków do określonych zasobów w internecie, instrukcji, kart pracy lub zadań w formie elektronicznej, e-lekcji, które można realizować offline lub online), uczniowie samodzielnie, w parach lub małych grupach pracują ze wsparciem technologii. Taki model współpracy pociąga za sobą rozwój po obu stronach – nauczyciela i ucznia. Wymaga też dużego zaangażowania i, trzeba pamiętać, jest

uwarunkowany umiejętnościami nauczyciela i uczniów w zakresie TIK. Jak już wielokrotnie zwracaliśmy uwagę, kluczem do sukcesu jest **celowe wykorzystanie technologii informacyjnej w nauczaniu**. Przestrzeń informatyczna, w której pracuje uczeń, powinna więc być podporządkowana celom uczenia się. Wymusza to na nauczycielu nie tylko wysoki poziom świadomości celów, lecz także posiadanie umiejętności posługiwania się TIK oraz znalezienia równowagi pomiędzy wykorzystaniem najnowszych technologii a alternatywnymi środkami dydaktycznymi. Czy ten model sprzyja aktywnemu uczeniu się uczniów? Tak, o ile trafia w ich potrzeby i umiejętności.

Model IV (odwrócona lekcja)

Nauczyciel, korzystając z TIK, przygotowuje dla uczniów materiały do uczenia się w domu. Uczniowie na podstawie tych materiałów opracowują element lekcji, a zdobytą wiedzę wykorzystują w klasie i wzajemnie się nauczają, stosując TIK (nauczyciel z TIK + uczeń z TIK w domu i w klasie – nieobligatoryjnie).

W prezentowanym modelu wspólna praca nauczyciela i ucznia nad osiągnięciem celów dydaktycznych wiąże się ze stosowaniem komputera i internetu, podczas gdy praca z książką i zeszytem schodzi na dalszy plan. Nie oznacza to jednak, że nauczyciel i uczniowie pracują wyłącznie z TIK i porzucili inne, równie skuteczne metody nauczania i uczenia się. Wykorzystanie TIK może być zharmonizowane z innymi aktywnościami ucznia.

W modelu „odwróconej lekcji” praca uczniów nie wymaga obligatoryjnego użycia TIK w klasie. Nauczyciel może samodzielnie zaprojektować metodę wsparcia uczniów w przygotowaniu się do zajęć i dopiero w klasie przeprowadzić lekcję bez TIK. Jedną z zalet tego modelu uczenia się jest ukierunkowanie przez nauczyciela, merytoryczne przygotowanie się uczniów do aktywności zaplanowanych na lekcję. Dzięki temu możliwe jest aktywne uczenie się uczniów w szkole i osiągnięcie większej skuteczności nauczania. Kiedy uczniowie mają przed lekcją pewną podbudowę merytoryczną, praca w klasie może być w większym stopniu zorientowana na praktyczne wykorzystanie wiedzy, a dzięki zadaniom wykonywanym w domu – **na nabywanie umiejętności, a nie na zdobywanie informacji**.

Czy jest to model idealny, docelowy i zalecany dla wszystkich? Stosując ten model pracy, trzeba koniecznie zwrócić uwagę na czas, który uczniowie spędzają przy komputerze. Nie

można dopuścić, aby wpłynęło to negatywnie na ich zdrowie. Istnieje też ryzyko wypaczenia tej formy skutkujące całkowitym przeniesieniem uczenia się uczniów ze szkoły do domu.

Model V

TIK towarzyszy procesowi uczenia się.

Wykorzystanie TIK zarówno przez nauczyciela, jak i uczniów ma miejsce i w domu, i w szkole. Przykładem zastosowania tego modelu jest e-portfolio. Nauczyciel przygotowuje w internecie materiały na lekcję, a uczniowie prowadzą własne elektroniczne zeszyty, do których dostęp mają nauczyciel, a w razie potrzeby również inni uczniowie. Mogą się one znaleźć na dysku wirtualnym, platformie lub blogu edukacyjnym, stronie szkoły lub innej lokalizacji dogodnej dla uczniów. Dzięki takiemu wykorzystaniu TIK wytwory pracy uczniów są dostępne zarówno w trakcie uczenia się, jak i podczas podsumowania oraz oceny (*performance assessment*).

Przedstawione modele różni cel zastosowania oraz wymagany stopień zaangażowania nauczyciela i uczniów. Inny jest też nakład pracy w trakcie przygotowywania zajęć. Wybór najodpowiedniejszego modelu zależy od Ciebie. Warto pamiętać, że **celem wprowadzenia TIK do szkół jest poprawa efektywności uczenia się uczniów**. Nie chodzi o proste zastąpienie tradycyjnych metod nauczania technikami wykorzystującymi komputery i internet. Samo zastąpienie szkolnej tablicy tablicą interaktywną, tekstu z podręcznika prezentacją multimedialną a zadania wykonywanego w zeszycie kartą pracy przygotowaną komputerowo nic nie da! Użycie TIK musi być przemyślane i celowe!

Jeśli TIK ma pomagać uczniom w uczeniu się, to zarówno nauczyciele, jak i – przede wszystkim – uczniowie powinni pracować aktywnie. Ty jesteś w tym procesie bardziej animatorem i moderatorem, niż realizatorem.

Kryteria dobrej praktyki i jej poprawnego opisu

Dobra praktyka TIK powinna odnosić się do celów lekcji lub jej części, wspierać wykonanie zadania uczniowskiego, ćwiczenia lub projektu edukacyjnego (ewentualnie ich wybranych

etapów). Może dotyczyć monitorowania lub ewaluacji procesu nauczania i jego organizacji, zarządzania klasą lub pracą uczniów, przebiegu zespołowej pracy nauczycieli albo innych działań w szkole.

Dobra praktyka TIK spełnia następujące kryteria ogólne:

- Prowadzi do zwiększenia efektywności nauczania.
- Wspomaga lub wzbogaca treści kształcenia i formy przekazu.
- Ułatwia proces uczenia się oraz wspiera osobisty rozwój ucznia.
- Zwiększa motywację ucznia.
- Ułatwia pracę nauczyciela.
- Jej forma pozwala na wykorzystanie oraz rozwijanie przez innych nauczycieli.
- Może stanowić element lekcji.

Uwzględnianie tych kryteriów podczas planowania zajęć z wykorzystaniem TIK jest potrzebne i uzasadnione. Nie musisz spełnić ich wszystkich, aby uznać praktykę za dobrą. Stanowią one jednak dowody na to, że idziesz w dobrym kierunku.

Kryteria opisu dobrej praktyki TIK

Dzielenie się doświadczeniami związanymi z wykorzystaniem TIK jest znacznie łatwiejsze, gdy nauczyciele mają dostęp do elektronicznej wersji dobrych praktyk. Z tego powodu prosimy cię o udostępnienie swoich pomysłów i różnych sprawdzonych rozwiązań. Aby ułatwić korzystanie ze wspólnego dorobku, materiałom stanowiącym dobre praktyki chcemy nadać ujednostojoną formę. Proponujemy umieszczać je w tabeli, którą znajdziesz w pliku **KP_M4_material_02_opis-dobrej-praktyki**. Wiele dobrych praktyk wypracowanych przez nauczycieli uczestniczących w pilotażowym programie *Aktywna edukacja* prowadzonym przez CEO w ubiegłym roku zamieściliśmy na stronie programu: <http://www.ceo.org.pl/pl/cyfrowaszkola/dobre-praktyki/polskie-szkoly>. Zachęcamy do jej odwiedzenia.

Opis dobrej praktyki TIK powinien spełniać następujące kryteria:

- Zawiera cele lekcji wyrażone tak, aby dotyczyły ucznia, który w lekcji uczestniczy.
- Cele wyrażone są w języku ucznia i w sposób zrozumiały dla niego.
- Wskazuje **wiedzę i umiejętności**, które są dla uczniów nowe bądź będą przez nich utrwalane lub doskonalone w trakcie ćwiczenia

- Wyjaśnia, na czym polega ćwiczenie z zastosowaniem TIK, zawiera jasne polecenia dla uczniów.
- Pokazuje cel zastosowania TIK, uzasadnia jego wykorzystanie.
- Zawiera wskazówki dla naśladowców, w tym informację o tym, co muszą umieć uczniowie w zakresie TIK, żeby wykonać opisane ćwiczenie.
- Zawiera nazwy wykorzystanych programów i aplikacji, a także odnośniki do wykorzystywanych materiałów internetowych.
- Zawiera listę materiałów drukowanych i udostępnianych w formie elektronicznej potrzebnych do przeprowadzenia ćwiczenia.

Do dobrego, efektywnego nauczania prowadzi wiele dróg zarówno wtedy, gdy nie używasz najnowszych technologii, jak i wtedy, gdy decydujesz się je wykorzystać. Na kolejnych stronach przedstawiamy praktyki nauczycielskie z twojego przedmiotu. Pomysły w nich zawarte mogą stanowić dla ciebie inspirację. Zachęcamy do poszukiwań.

Przykłady z praktyki nauczycielskiej

<p>Autor: Miroslawa Płacheta</p>	<p>Przedmiot/ rodzaj zajęć: muzyka Klasa i etap edukacyjny: klasa V, II etap edukacyjny</p>
<p>Temat lekcji: Instrumenty ludowe. Cel lekcji (wyrażony w języku ucznia):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poznam wygląd różnych instrumentów ludowych. • Poznam brzmienie instrumentów ludowych i materiały z których są wykonane. 	
<p>Ćwiczenie/zadanie dla uczniów:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Czego nauczą się uczniowie dzięki ćwiczeniu? 2. Krótki opis ćwiczenia z zastosowaniem TIK. 3. Polecenie do ćwiczenia dla uczniów. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dzięki ćwiczeniu uczniowie poznają brzmienie i wygląd różnych instrumentów ludowych oraz poznają materiały, z których są one wykonane. 2. Na początku ćwiczenia uczniowie dobierają się w pary i losują kopertę z nazwą instrumentu ludowego. W kopercie znajduje się karta pracy którą należy wypełnić. Po wylosowaniu uczniowie otwierają stronę www.instrumentyludowe.pl i na pasku menu odnajdują wylosowany instrument. Korzystając z informacji zamieszczonych na stronie, uzupełniają kartę pracy. Mają również możliwość zapoznania się z brzmieniem różnych instrumentów. Wykorzystują do tego aplikacje zamieszczone na stronie. Po zakończeniu ćwiczenia uczniowie odczytują informacje o instrumentach z kart pracy i prezentują brzmienie instrumentu. Nauczyciel w trakcie prezentacji uczniowskich wyświetla na ekranie obraz instrumentu. 3. Odszukajcie w internecie stronę www.instrumentyludowe.pl Zapoznajcie się z informacją dotyczącą wylosowanego instrumentu i jego brzmieniem, a następnie uzupełnijcie kartę pracy. Po zakończonej pracy odczytacie informację z karty pracy i zaprezentujecie brzmienie instrumentu.
<p>Uzasadnienie zastosowania TIK (korzyści dla uczenia się uczniów; dlaczego użycie TIK jest w tym miejscu lepsze niż tradycyjne metody?)</p>	<p>Dzięki aplikacjom zamieszczonym na stronie uczniowie mogą poznać brzmienie różnych instrumentów ludowych. Chętni uczniowie mogą odtworzyć wzór melodii podany przez nauczyciela przy pomocy klawiatury umieszczonej na stronie. Dodatkowo do każdego instrumentu ludowego dołączony jest opis i zbiór zdjęć pokazujący instrument z każdej strony.</p>
<p>Wskazówki dla naśladowców</p>	<p>Warto wcześniej sprawdzić dostęp do internetu oraz głośniki i działanie komputera. Ponieważ aplikacje znajdujące się na stronie podobają się uczniom, należy ograniczyć czas wykonywania ćwiczenia, aby wystarczyło go na prezentację uczniowskie.</p>

Sprzęt i narzędzia TIK, zasoby, źródła wykorzystane do ćwiczenia/zadania dla uczniów:

- salka komputerowa ze stanowiskami komputerowymi
- głośniki przy każdym stanowisku komputerowym
- łącze internetowe
- źródła – <http://www.instrumentyludowe.pl>

Materiały dla ucznia i nauczyciela :

KARTA PRACY – INSTRUMENTY LUDOWE

.....

(nazwa wylosowanego instrumentu)

należy do grupy instrumentów

kształt

Instrument wykonany jest z

Stosowano go

<p>Autor: Mirosława Płacheta</p>	<p>Przedmiot/ rodzaj zajęć: plastyka Klasa i etap edukacyjny: klasa V, II etap edukacyjny</p>
<p>Temat lekcji: Projektowanie graficzne. Moja wizytówka.</p>	
<p>Cel lekcji (wyrażony w języku ucznia): Nauczę się projektować swoją wizytówkę.</p>	
<p>Ćwiczenie/zadanie dla uczniów:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Czego nauczą się uczniowie dzięki ćwiczeniu? 2. Krótki opis ćwiczenia z zastosowaniem TIK. 3. Polecenie do ćwiczenia dla uczniów. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uczniowie nauczą się opracowywać treść swojej wizytówki, w tym tekst i elementy graficzne, zgodnie z zasadami kompozycji. Będą mogli wydrukować swoje wizytówki. 2. Pokazuję uczniom prezentację, w której znajdują się przykłady różnych wizytówek. Przypominamy sobie zasady kompozycyjne. Uczniowie poznają zasady tworzenia wizytówek. Omawiamy je na przykładach wyświetlonych na slajdach. Wyświetlenie i omówienie ilustracji pozwala uczniom lepiej zrozumieć cele oraz wskazuje kierunek ich dalszej pracy. Uczniowie pracują w prostej aplikacji Tux Paint z pieczętkami. Ustalamy tekst jaki powinien znaleźć się na wizytówce. Pokazuję, w jakie funkcje wyposażony jest program (wyświetlam program na ekranie). Uczniowie otwierają aplikację na swoich komputerach i sprawdzają funkcje różnych narzędzi. Następnie przystępują do projektowania wizytówki. W trakcie realizacji zadania udzielam uczniom indywidualnych informacji zwrotnych, na podstawie których uczniowie dokonują korekty swojego projektu. Po wykonaniu zadania uczniowie zapisują prace w swoich folderach.

	3. Zaprojektuj swoją wizytówkę w programie Tux Paint. Pamiętaj o umieszczeniu na niej ustalonego przez nas tekstu.
Uzasadnienie zastosowania TIK (korzyści dla uczenia się uczniów; dlaczego użycie TIK jest w tym miejscu lepsze niż tradycyjne metody?)	Do wykonania komputerowego projektu wizytówki uczniowie mogą wykorzystać wiele narzędzi graficznych i w krótkim czasie zaprojektować profesjonalny produkt w artystyczny sposób. Przygotowanie jej na papierze znacznie ogranicza projekt od strony wizualnej. Wizytówkę opracowaną w formie elektronicznej można wielokrotnie powielić.
Wskazówki dla naśladowców	Tux Paint jest bezpłatnym programem graficznym, w którym dostępne są podstawowe narzędzia malarskie takie jak np. pędzel, pieczątki, linie, kształty, tekst, gumka czy czarodziejska różdżka. Program można pobrać ze strony http://www.dobreprogramy.pl/TuxPaint,Program,Windows,12945.html . Mimo że aplikacja jest bardzo prosta w obsłudze, uczniowie niemający komputerów w domu mogą wolniej pracować. Należy udzielać im więcej wskazówek dotyczących obsługi. Praca może być zrealizowana w ciągu jednej lekcji, ale jeżeli zaistnieje taka potrzeba, należy ją rozłożyć na dwie jednostki lekcyjne. Dzieje się tak wówczas, kiedy uczniowie po raz pierwszy stykają się z programem (bardzo im się podoba i chcą poznać tę aplikację, mają dużo pomysłów) oraz kiedy znaczna część uczniów nie ma komputera w domu.
Sprzęt i narzędzia TIK, zasoby, źródła wykorzystane do ćwiczenia/zadania dla uczniów: laptop, rzutnik, ekran, komputery z dostępem do Internetu i zainstalowaną aplikacją Tux Paint z pieczątkami.	
Materiały dla ucznia i nauczyciela: zbędne	

Autor: Katarzyna Mitka	Przedmiot/ rodzaj zajęć: muzyka Klasa i etap edukacyjny: klasa I, III etap edukacyjny
Temat lekcji: Polskie Tańce Narodowe – charakterystyczne rytmy. Cel lekcji (wyrażony w języku ucznia): Utrwalę wiedzę o tańcach narodowych i nauczę się tworzyć własną melodię polskiego tańca narodowego.	
Ćwiczenie/zadanie dla uczniów: 1. Czego nauczą się uczniowie dzięki ćwiczeniu? 2. Krótki opis ćwiczenia	1. Uczniowie utrwalą charakterystyczne rytmy polskich tańców narodowych i spróbują swoich sił w tworzeniu własnych melodii do podanych schematów rytmicznych. 2. Korzystając z programu Capriccio (edytor nut), uczniowie tworzą melodię. Rozdają uczniom pracującym w parach zapisane na kartkach schematy rytmiczne tańców: krakowiaka,

<p>z zastosowaniem TIK.</p> <p>3. Polecenie do ćwiczenia dla uczniów.</p>	<p>poloneza, kujawiaka, oberka i mazura (po jednym na parę). Uczniowie przenoszą schemat rytmiczny do edytora. Po odsłuchaniu wykonania powinni odgadnąć jaki to taniec (cechy charakterystyczne są w podstawie programowej II etapu edukacyjnego). W razie trudności można zezwolić na skorzystanie z wyszukiwarki internetowej. Następnie uczniowie tworzą własną linię melodyczną. Liczba taktów: 4-8-16. Po wykonaniu zadania prezentują na forum swoje dzieło, klasa odgaduje, jaki to taniec. Kryterium poprawności wykonanego zadania jest odgadnięcie przez pozostałych uczniów, jaki taniec został skomponowany.</p> <p>3. Etapy instrukcji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przenieś do edytora nut otrzymany schemat rytmiczny. • Odsłuchaj go kilkakrotnie i odgadnij jaki to taniec. • Wykorzystując charakterystyczne wartości rytmiczne, stwórz własną linię melodyczną tańca i zaprezentuj ją klasie. Pamiętaj o zachowaniu charakterystycznych cech tworzonego tańca. Możesz skorzystać z dodatkowych źródeł informacji w internecie lub z dodatkowych wskazówek nauczyciela.
<p>Uzasadnienie zastosowania TIK</p> <p>(korzyści dla uczenia się uczniów; dlaczego użycie TIK jest w tym miejscu lepsze niż tradycyjne metody?)</p>	<p>Wykonując to ćwiczenie, uczeń rozwija umiejętności różnego rodzaju:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje informacje na temat tańców narodowych i wykorzystuje je podczas rozpoznawania rytmów oraz tworzenia własnych linii melodycznych, • podejmuje własne działanie twórcze pozwalające na uzyskanie natychmiastowego efektu, • doskonali korzystanie z nowego narzędzia – edytora nut, • prezentuje efekty swojej pracy.
<p>Wskazówki dla naśladowców</p>	<p>Uczniowie muszą mieć wcześniej możliwość zapoznania się programem – można poprosić informatyka o zaprezentowanie programu na lekcji, bądź też zadać uczniom pracę domową odpowiednio wcześniej, aby nauczyciel miał możliwość sprawdzenia, czy wszyscy zapoznali się z programem.</p> <p>Należy wcześniej sprawdzić poziom wiedzy uczniów na temat polskich tańców narodowych. W razie potrzeby przygotować kompendium i zrobić krótką powtórkę z odsłuchaniem najbardziej reprezentatywnych przykładów.</p>
<p>Sprzęt i narzędzia TIK, zasoby, źródła wykorzystane do ćwiczenia/zadania dla uczniów: Pracownia komputerowa/laptopy (uczniowie pracują w parach, korzystając ze słuchawek), program Capriccio – edytor nut na licencji GNU LGPL, ewentualnie źródła internetowe: Wikipedia, Youtube</p>	

Materiały dla ucznia i nauczyciela: Uczniowie otrzymują schematy rytmiczne. Krótkie opisy poszczególnych tańców można rozdać w przypadku pojawiających się trudności w odgadnięciu schematu lub wykorzystać według uznania nauczyciela.

Polonez: Jest tańcem uroczystym, w którym gracji ruchów towarzyszą posuwiste kroki. Zwykle w formie pieśni dwuczęściowej. Metrum 3/4, tempo umiarkowane, raczej powolne. Charakterystyczny dla poloneza jest powtarzający się schemat rytmiczny, ósemkowy, z dwoma szesnastkami na "i" pierwszej miary.

Krakowiak: Metrum parzyste 2/4. Rytm synkopowany. Tempo szybkie.

Oberek: Klasyczny oberek wiejski posiada dwuczęściową melodię ujętą w ośmiu taktach o metrum nieparzystym 3/8, rzadko 3/4. Rytm synkopowany. Tempo szybkie. Gra energiczna.

Kujawiak: Jest tańcem spokojnym w metrum 3/4. Nastrojowa, liryczna melodia nadaje mu zalotny charakter. Muzyczne akcenty na koniec frazy podkreślane są przez mocniejsze przytupywania.

Mazur: Jest wesołym, dynamicznym tańcem często tańczonym na szlacheckich dworach. Charakteryzuje się on tendencją do akcentowania drugiej i trzeciej części taktu oraz figurą rytmiczną o 4-sylabowej grupie, która jest złożona z dwóch ósemek i z dwóch ćwierćnut na przemian z grupą trzech ćwierćnut.

Wykorzystywanie TIK z uwzględnieniem specyfiki przedmiotu nauczania

Wiele narzędzi TIK i zasobów internetu nadaje się do wykorzystania przez nauczycieli bez względu na przedmiot nauczania. Równocześnie – z uwagi na to, że każdy przedmiot i zajęcia pozalekcyjne mają swoją specyfikę – można wyróżnić aplikacje i materiały bardziej przydatne dla nauczycieli i uczniów zainteresowanych wiedzą i umiejętnościami z określonej

dziedziny. Możesz skutecznie wspierać realizację celów lekcji, dobierając narzędzia TIK do potrzeb uczniów i specyfiki zajęć.

Mirosława Płacheta specyfikę wykorzystania TIK w nauczaniu plastyki i swoją praktykę przedstawia następująco:

Podstawa programowa plastyki wskazuje trzy główne obszary kształcenia:

- *percepcja sztuki, czyli kontakt ucznia z dziełami i zabytkami, sztuką ludową regionu i kraju.*
- *ekspresja przez sztukę, czyli podejmowanie przez ucznia wszelkiej działalności twórczej oraz prezentowanie jej na szerszym forum,*
- *analiza i interpretacja tekstów kultury, czyli podstawowa znajomość stylów, kierunków i pojęć plastycznych umożliwiającą uczniowi wypowiedzenie się na temat sztuki.*

Realizując wymagania określone podstawą programową, zawsze o nich pamiętam. Swoje lekcje opieram na różnorodnych działaniach plastycznych, dzięki którym uczniowie przyswajają nową wiedzę, rozwijają swoje umiejętności twórcze i wrażliwość artystyczną. Pamiętam, że uczniowie najlepiej uczą się przez doświadczenie, kiedy sami tworzą dzieła artystyczne. Istotne jest wykorzystanie TIK z zachowaniem właściwych proporcji w stosunku do tradycyjnych technik plastycznych aktywizujących ucznia.

*Wykorzystuję nagrania dołączane do niektórych podręczników pokazujące np. warsztat pracy artysty rzeźbiarza, malarza, grafika, fotografika, architekta. Można obejrzeć również film dotyczący jakiegoś kierunku w sztuce lub twórczości konkretnego artysty. Wiele takich filmów edukacyjnych znajduje się na Youtube. Każdy film znaleziony w internecie oglądam od początku do końca, zanim pokażę go uczniom. Warto korzystać z materiałów ze sprawdzonych stron, aby nie podawać uczniom wiedzy i informacji niezgodnych z prawdą. Ponadto wykorzystuję programy **Movie Maker**, **Photo Story 3 dla Windows**, dzięki którym dzieci tworzą własne filmiki.*

*Często tworzę prezentacje multimedialne i odtwarzam je za pomocą projektora, szczególnie, gdy wiążą się one z historią sztuki lub twórczością jakiegoś artysty. Usprawniają one przebieg lekcji i ilustrują zagadnienia, którymi zajmują się uczniowie. Prezentacje multimedialne z zakresu plastyki można znaleźć na portalu www.scholaris.pl. Opracowując prezentacje, korzystam z programów **PowerPoint** oraz **Prezi**. Prezentacja Prezi jest automatycznie zapisywana w internecie, więc od razu przesyłam linki, aby uczniowie w każdej chwili mieli do niej dostęp. Gdy chcemy zaprezentować reprodukcje dzieł sztuki, wskazane jest zaprezentowanie ich na ekranie, ponieważ są wtedy lepiej widoczne niż na ilustracji w podręczniku. Można wówczas powiększyć obraz i omawiać szczegóły dzieła sztuki, np. fakturę. Wykorzystuję strony www.pinakoteka.zascianek.pl (galeria malarstwa polskiego) i www.googleartproject.com (wirtualne muzea świata).*

Wirtualne wycieczki po muzeach czy galeriach wykorzystuję tylko wtedy, gdy nie mam możliwości wyjścia do muzeum. Lekcja w wirtualnych muzeach odbywa się na określonych zasadach. Wyznaczam całej klasie lub grupie uczniów konkretne zadania, np. poszukują odpowiedzi na pytania: Jakie zbiory są prezentowane w sali wystawowej? Który eksponat uważam za najcenniejszy i dlaczego? Jakie jest przeznaczenie przedmiotów na ekspozycji? Następnie rozmawiam z uczniami na ten temat. Uczniowie często odwiedzają strony www.wilanow-palac.art.pl, www.zamek-pszczyzna.pl, www.wkraj.pl. Polecam szczególnie tę ostatnią stronę, ponieważ pozwala na wirtualne zwiedzenie

miast, zabytków, wejścia do muzeów z przewodnikiem lub bez. Ponadto chwałę sobie zasoby stron: www.lazienki-krolewskie.pl, www.muzeumsecesji.pl, www.googleartproject.com i wiele innych, których spis można znaleźć na www.wiw.pl/sztuka/muzea.

Czasami, gdy uzasadniona jest praca w programie graficznym, prowadzę zajęcia w pracowni komputerowej. Programy graficzne wykorzystuję wówczas, kiedy uczniowie projektują np. plakaty, wizytówki, foldery, filmy. Uważam, że w roku szkolnym wystarczy jedna lekcja z wykorzystaniem grafiki komputerowej. Uczniowie na przykład projektują graffiti na stronie graffitcreator.net, pracują w programach **Paint**, **Tux Paint** lub **Gimp** (programy graficzne), albo **Microsoft Publisher** (program do składu broszur, folderów, zaproszeń, dyplomów itp.).

Prace uczniów wykonane różnymi technikami pokazuję, używając wizualizera. Dzięki niemu uczniowie widzą w powiększeniu daną pracę. Jeżeli praca jest przestrzenna, można ją obrócić. Pamiętaj jednak o tym, aby każdy uczeń mógł ją później zobaczyć z bliska i dotknąć.

W tym module poznasz przede wszystkim zastosowania narzędzi TIK specyficznych dla nauczania twojego przedmiotu. Poznasz też narzędzia, które mają szersze, bardziej uniwersalne zastosowanie. Pakiet kilkudziesięciu narzędzi, które możesz wykorzystywać w pracy z uczniami na lekcjach, zajęciach pozalekcyjnych oraz opiekuńczo-wychowawczych zamieściliśmy w obszernych bazach **KP_M4_material_03_narzedzia-TIK-na-lekcje** i **KP_M4_material_04_narzedzia-TIK-na-zajecia-pozalekcyjne**.

Zapoznaj się z opisami narzędzi, które rekomendujemy i wypróbuj działanie wybranych, aby ocenić ich przydatność w nauczaniu twojego przedmiotu. Warto stale poszerzać wachlarz znanych narzędzi, aby zyskać większą swobodę w dobieraniu ich do celów lekcji i zadań dla uczniów. Z myślą o ułatwieniu ci uczenia się obsługi wybranych narzędzi TIK opracowaliśmy samouczki, które znajdziesz na stronie <http://samouczi.ceo.org.pl>. Polecamy też informacje o wybranych narzędziach TIK umieszczone na stronach

- <http://www.ceo.org.pl/pl/cyfrowaszkola/poradnik/poradnik-narzedziowy>
- <http://www.ceo.org.pl/pl/cyfrowaszkola/news/platformy-nie-tylko-edukacyjne>

Jak dobrać narzędzie TIK do celu lekcji i zadania dla uczniów?

Takie pytanie często zadaje sobie nauczyciel, który poszukuje ciekawych metod pracy na lekcji i chce zainteresować uczniów swoim przedmiotem lub tematem zajęć.

Twoim zadaniem w tym module jest opracowanie ćwiczenia/zadania dla uczniów, które ma ścisły związek z celem lekcji i w jego wykonaniu pomaga uczniom wybrane narzędzie TIK.

Wybór określonego narzędzia musi być przemyślany i poprzedzony zaplanowaniem kluczowych elementów zajęć – przede wszystkim **celów uczenia się**. Umiejętność określania celów lekcji ćwiczyliśmy w module II. Teraz **proponujemy działania** pomagające zaplanować oraz wykonać zadania w bieżącym module. Na ich realizację przeznacz co najmniej 4 tygodnie i zarezerwuj dla siebie czas na poznanie wybranego narzędzia TIK. Moduł trwa na szczęście aż 6 tygodni – na pewno więc zdążysz.

Czas	Działania		O czym warto pamiętać
I TYDZIEŃ	1.	Spójrz do swojego planu nauczania opracowanego zgodnie z podstawą programową i zastanów się, jaki temat zajęć będziesz realizować za dwa tygodnie.	
	2.	Określ cele uczenia się uczniów dla wybranych zajęć.	Podaj cele w języku zrozumiałym dla uczniów.
	3.	Sformułuj kryteria sukcesu do zaplanowanych celów uczenia się uczniów.	Kryteria to dowody wykazujące, że uczniowie osiągnęli cele uczenia się. Sprawdź, czy są konkretne, jednoznaczne i możliwe do bezpośredniego zaobserwowania.
	4.	Zastanów się, jaka dotychczasowa wiedza oraz umiejętności będą potrzebne uczniom do osiągnięcia zakładanych celów. Zastanów się nad sposobami osiągnięcia celów przez uczniów na wybranych zajęciach.	Rozważ, jakie proporcje między tradycyjnymi metodami a metodami wykorzystującymi TIK trzeba zachować w odniesieniu do założonych celów.
	5.	Zapoznaj się z opisami narzędzi TIK przedstawionymi w materiale do IV modułu.	Dokonując wyboru narzędzia TIK kieruj się jego przydatnością w osiąganiu celu lekcji/ćwiczenia/zadania.
II TYDZIEŃ	1.	Przetestuj wybrane narzędzia oraz opanuj ich obsługę.	Zastanów się, jaki model pracy z TIK wprowadzić – czy z TIK będą pracować uczniowie, czy tylko ty. Testując narzędzia, myśl o tym, że uczniowie mają je wykorzystywać jako pomoc w uczeniu się, a nie skupiać się na samym opanowaniu nowego narzędzia.

Czas	Działania		O czym warto pamiętać
	2.	Dokonaj ostatecznego wyboru narzędzia TIK, które wykorzystasz wraz z uczniami na lekcji.	Zanim podejmiesz decyzję, przypomnij sobie wskazówki zamieszczone w punkcie Kilka rad – jak przygotować uczniów do pracy z TIK?
	3.	Jeśli jest taka potrzeba, zapoznaj uczniów ze sposobem działania wybranego narzędzia.	Możesz potrzebować mniej lub więcej czasu w zależności od tego, jakie są umiejętności uczniów i jaki jest stopień trudności opanowania działania potrzebnego narzędzia TIK.
	4.	Ostatecznie ustal aktywności uczniów, również te związane z wykorzystaniem wybranego narzędzia TIK. Zaplanuj podsumowanie zajęć tak, aby sprawdzić, na ile zakładane cele zostały zrealizowane oraz czego uczniowie się nauczyli.	Pamiętaj o wybranym modelu pracy z TIK – być może uczniowie będą wykonywać niektóre zadania w domu w ramach przygotowania do lekcji. Podsumowanie lekcji jest bardzo ważne – zadbaj o to, by nie zabrakło na nie czasu.
III TYDZIEŃ	1.	Przeprowadź zajęcia z uczniami, w których wykorzystasz wybrane narzędzie TIK.	Twoim priorytetem jest dążenie do realizacji celów zajęć.
	2.	Zastanów, na ile uczniowie osiągnęli zaplanowane cele uczenia się oraz w jakim stopniu pomogło im w tym wykorzystane narzędzie TIK. Pomyśl, co możesz zmienić następnym razem, aby uczenie się uczniów było jeszcze skuteczniejsze.	Autorefleksja pomoże ci w doskonaleniu metod nauczania.
IV TYDZIEŃ	1.	Wypełnij formatkę opisu dobrej praktyki TIK. Zastanów się, jakie korzyści przyniosło uczniom zastosowanie TIK w procesie uczenia się, a jakie korzyści dało jego zastosowanie tobie.	Zwróć uwagę na kryteria opisu dobrej praktyki i na wskazówki umieszczone w formatce.

Kilka rad – jak przygotować uczniów do pracy z TIK?

Możesz spodziewać się dobrych efektów dydaktycznych, jeśli uczniowie sprawnie posługują się narzędziami TIK. Jeśli nie opanowali ich w zadowalającym stopniu, wprowadzenie TIK

będzie hamować osiągnięcie celów lekcji. W takiej sytuacji uczniowie będą skoncentrować się na pokonywaniu trudności w operowaniu narzędziem TIK i opanowaniu jego funkcji, a nie na treściach merytorycznych i praktycznych wynikających z wymagań podstawy programowej zaplanowanych przez nauczyciela na zajęcia.

Dlatego warto zapamiętać:

1. Zanim wprowadzisz na lekcję narzędzie TIK, upewnij się, czy uczniowie znają te jego funkcje, których będą używać podczas pracy na lekcji lub w domu.
2. Jeśli uczniowie nie potrafią obsługiwać narzędzia, które zamierzasz wykorzystać w pracy, możesz:
 - Zorganizować konsultacje grupowe, np. przez Skype'a, który oferuje funkcję współdzielenia pulpitu, i nauczyć ich obsługi potrzebnego programu. Możesz udostępnić uczniowi pulpit własnego komputera i śledzić wykonywane przez niego czynności.
 - Przygotować i przeprowadzić dla uczniów e-lekcję na platformie edukacyjnej dotyczącą danego narzędzia TIK, lub wykorzystać w tym celu jedno z narzędzi umożliwiających zbiorową pracę, np. Dokumenty Google, Sky Drive itp.
 - Zamieścić „w chmurze” samouczek do określonego narzędzia TIK i udostępnić go uczniom albo podać link do sprawdzonego tutorialu w internecie. Uczniowie mogą samodzielnie poznawać narzędzie TIK i przećwiczyć jego obsługę przed lekcją.
 - Skorzystać ze wsparcia nauczyciela prowadzącego zajęcia komputerowe i poprosić go o przygotowanie uczniów w zakresie obsługi danego programu;
 - Wykorzystać własne zajęcia, np. wynikające z art. 42 *Karty Nauczyciela*, aby zaznajomić uczniów z programem, który będzie potrzebny.
 - Zorganizować podczas zajęć opiekuńczo-wychowawczych w świetlicy szkolnej wzajemne nauczanie uczniów. Warunek: część uczniów musi znać program i jego obsługę.
 - Zadać na lekcji swojego przedmiotu pracę domową na temat funkcji programu, które będziecie później wykorzystywać w klasie. W tym przypadku program powinien być bezpłatny, prosty i dostępny dla każdego ucznia. Każdy uczeń powinien mieć dostęp do komputera, a jeśli jest to konieczne – także do internetu.

Kiedy uznasz, że uczniowie poradzą sobie na zajęciach z obsługą narzędzia TIK, możesz śmiało wykorzystać je **do realizacji celów lekcji**.

Zadanie w module IV

Zapoznaj się z przykładowymi narzędziami przedstawionymi w materiałach **KP_M4_material_03_narzedzia-TIK-na-lekcje** i **KP_M4_material_04_narzedzia-TIK-na-zajecia-pozalekcyjne**. Przekaż materiały nauczycielom.

Zaplanuj i przeprowadź ćwiczenie z zastosowaniem wybranego przez siebie narzędzia TIK. Opisz ćwiczenie w formacie dobrej praktyki. W ustalonym terminie umieść na platformie sprawozdanie z modułu IV.

18

Moduł IV trwa od 3.03.14 do 13.04.2014 r.

Sprawozdanie należy opublikować do 13.04.2014 r.

Powodzenia!

O Autorce

Małgorzata Ostrowska – nauczycielka biologii i wychowania fizycznego w gimnazjum i liceum ogólnokształcącym. Od wielu lat współpracuje z CEO jako kierowniczka i mentorka w kursach internetowych oraz autorka materiałów dydaktycznych. Jest trenerką w programie *Szkoła ucząca się*, prowadzi warsztaty dla rad pedagogicznych. Szczególnie zaangażowana jest w programach CEO *Nauczycielska Akademia Internetowa*, *Akademia uczniowska* i *Aktywna edukacja*. Interesuje się psychologią i ekorozwojem, a jako formy relaksu preferuje narty, pływanie, jogging, siatkówkę i turystykę górską.

Pewne prawa zastrzeżone

O ile nie zaznaczono inaczej, materiały prezentowane w kursach *Aktywnej edukacji* możesz kopiować, zmieniać oraz nieodpłatnie rozpowszechniać i prezentować w całości lub fragmentach pod warunkiem podania źródła, oznaczenia autora oraz instytucji sprawczej (Centrum Edukacji Obywatelskiej), a także zaznaczenia, że materiał powstał przy wsparciu finansowym Unii Europejskiej w ramach projektu „Wdrożenie podstawy programowej kształcenia ogólnego w przedszkolach i szkołach”.